

Studiebesök i Markuskyrkan i Björkhagen 4 december 2024

En solig decemberdag tog vi oss till Markuskyrkan, ritad 1960 av den kände arkitekten Sigurd Lewerentz. Kyrkan ligger bokstavligen i en 'björkhage'.

Vi var 21 personer som träffade guiden Roger Nilsson i det vackra kyrkorummet. Roger berättade för oss att Lewerentz var ganska svår att samarbeta med – han ändrade ofta sina idéer mitt i byggprocessen – och hade varit utfryst under många år. Han var 75 år när han ritade Markuskyrkan och betraktade den lite som en revansch. Med allt rätt, för idag vallfärdar människor från hela världen hit, inte minst arkitekter.

Kyrkan byggdes i mörkt tegel från Helsingborgs ångtegelbruk, ett material som kräver mycket murbruk. Sedan första advent är altaret klätt i vitt med 6 höga ljusstakar. Ovanför altaret hänger 2 vackra gobelängor av textilkonstnären Barbro Nilsson.

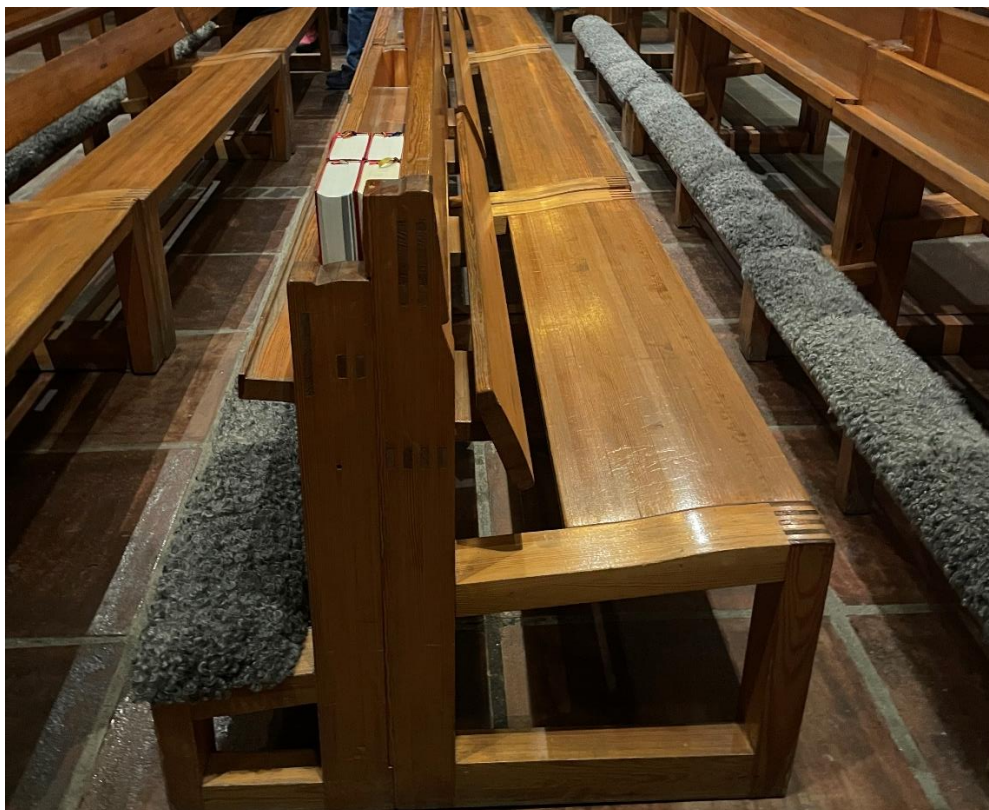
Kyrkan saknar den traditionella mittgången – man går fram till altaret via en bred gång på högre sidan. De djupa hålen i väggarna skapar en speciell akustik. Och i taket följde Lewerentz sin fascination för motorbåtar, som han hade haft med sig sedan han var en liten pojke.

Vi undrade, varför Jesusbarnet saknas i julkrubban? Roger svarade att han kommer fram först på julafton, förstås.

Lewerentz har ritat det mesta av kyrkans inredning – de flesta lamporna och kyrkbänkarna som man ser här – men inte själva dopfunten. Den gjordes i svensk marmor av skulptören Robert Nilsson (Barbros make). Skulptören hade också gjort lampan över dopfunten och de ljusstakar och korset som används vid dop.

Kyrkan är sedan 1990 K-märkt, och även björkträden utanför är K-märkta. När ett träd blir sjuk och måste tas bort ersätts det av ett ny. Roger berättade att kyrkan står på en fast och stadig berggrund, men björkarna runt kyrkan växer på en sjöbotten som har sjunkit 60 cm sedan kyrkan byggdes.

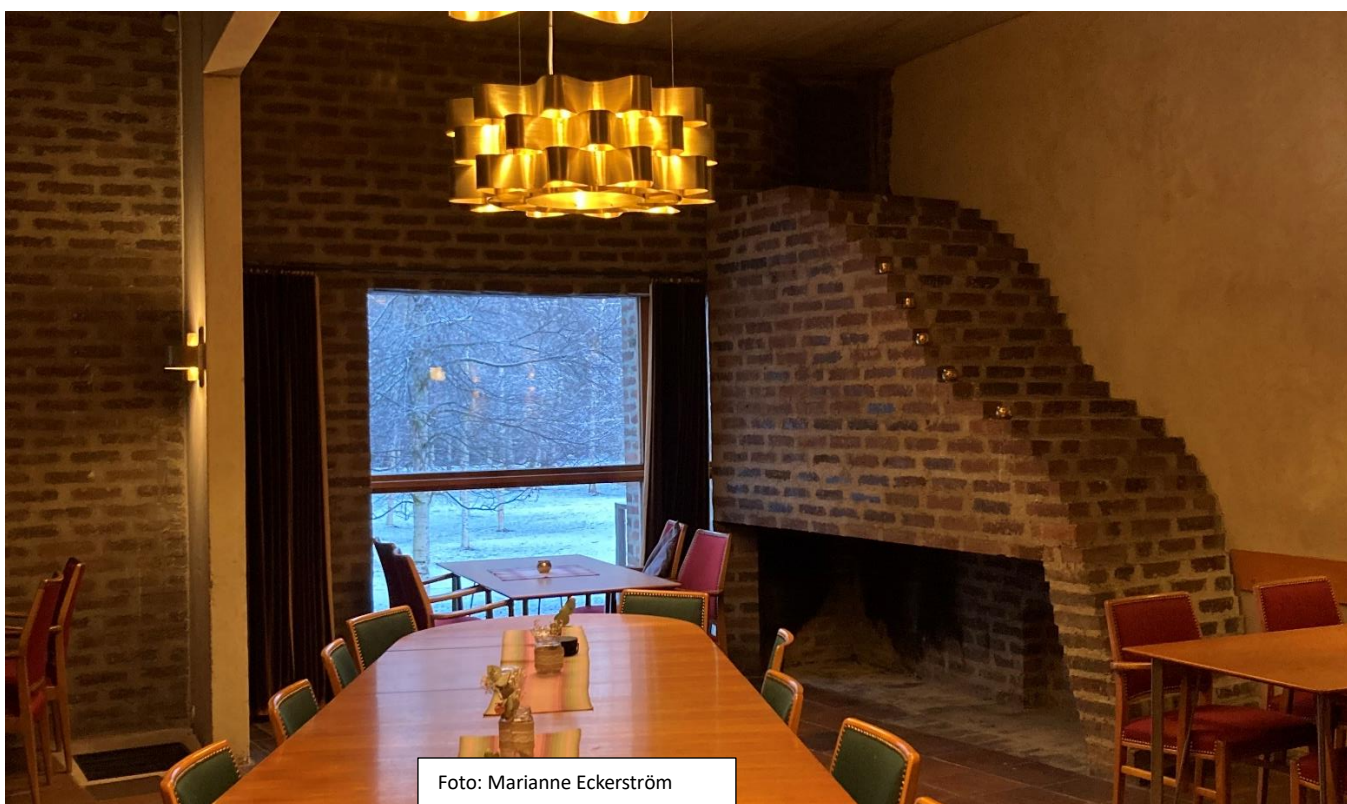
De stora dörrarna längst bak i kyrkorummet kan öppnas för att få in maximalt antal besökare. De var öppna vid första advent, men det saknades ändå plats för alla som vill komma in.

I Hörsalen – den stora salen bakom kyrkorummet – har en lokal konstnär hängt upp tavlor som han säljer och skänka pengar till kyrkan.

Här finns flera av Lewerentz vägglampor. Lamporna han ritade till foajén är ganska fragila och hänger lite för lågt för att vara praktiska. En gick sönder när en cellist passerade utan att ha riktig koll på sitt instrument.

Roger ledde oss in i ett sammanträdesrum som han beskrev som sin favoritplats i hela kyrkan. Här är allt original – bordet, stolarna, lamporna och den magnifika öppna spisen. Här ser man hur tegel går mot betongväggen och taket. Att se det vackra i själva byggmaterialet är kännetecknen för den brutalistiska arkitekturstilen.

Tavlan av Sven 'X-et' Ericson är 'Livets träd' och det mest värdefulla i kyrkan.

Även i det lilla 'Forumet' är det mesta original. Bara scenen har höjts lite från hur det var i början.

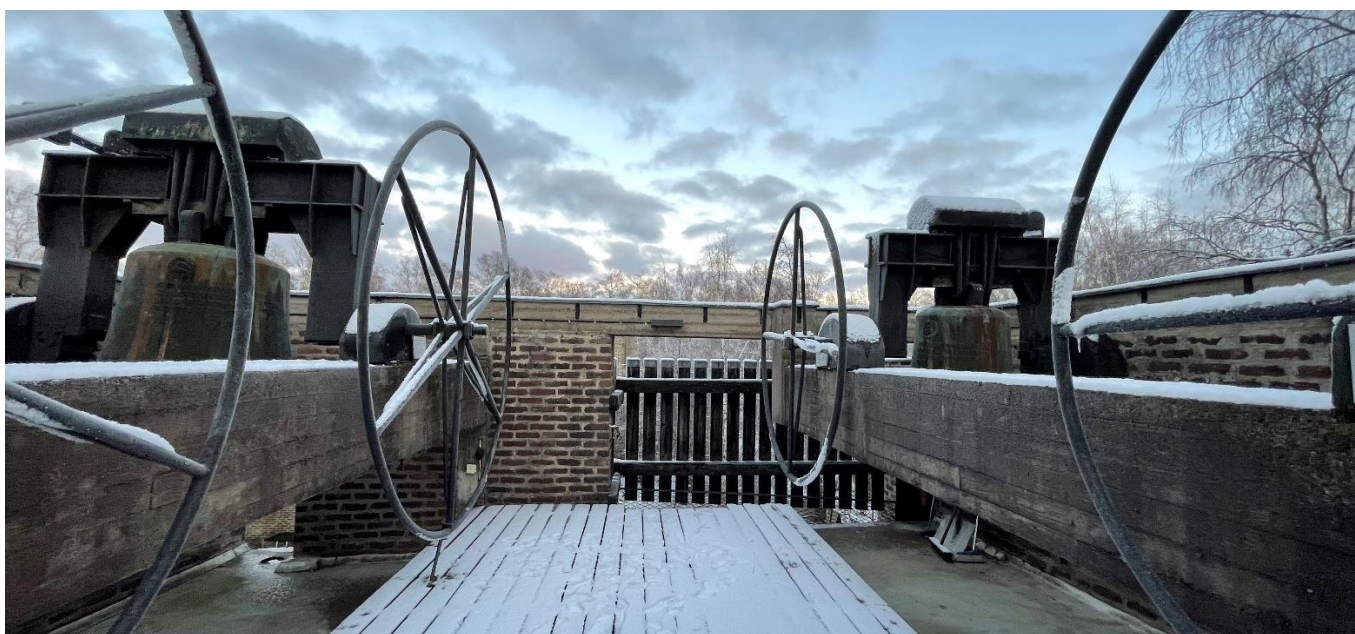
Taket, lamporna och de synliga el-trådarna är typiska för Lewerentz och hela den brutalistiska stilen. Allt ska synas.

1962 fick Lewerentz det första Kasper Salin priset för sin Markuskyrka. (En rolig detalj är att Salins namn är felstavat här.) Roger tror att inom hundra år kommer inte bygganden längre vara kyrka utan ett museum. Det för att svenska kyrkan inte har samma betydelse längre och tappar medlemmar.

På andra sidan gården stor klocktornet. Markuskyrkan är ensam bland Stockholms kyrkor att ha handringning av sina klockor.

De är fyra lag i församlingen som turas om att ringa de mäktiga klockorna, döpt efter de fyra evangelisterna., och från deras torn fick vi även se den vackra vintriga himmelen strax innan solen gick ner.

Vi som klev upp i klocktornet fick 'träffa' först Matteusklockan (aka ettan) som väger 500kg och är stämd i A. Tillsammans bildar de en kvartett

Text och foto: Karin Becker